

posvetio. Jer njegova pobjeda u ovoj borbi, njegovi oštri i logični razlozi, neustrašivost i postojanost, njegovo znanje i vještina da ga u spisima pokazuje, učinili su od mladog Istranina najpopularnijeg njemačkog protestantskog teologa.

U borbi koju je vodio Vlačić je riskirao sve. Život mu je visio o tankoj niti. Od sad on će biti obilježen ne samo kao nepopustljiv teolog nego i kao buntovnik. U borbi je morao da dirne ličnosti u Wittenbergu i to mu Nijemci nisu nikad više oprostili. Protestantizam je velika njemačka kulturna tekovina. Taj protestantizam spasavao je u najtežim danima jedan Hrvat. Može biti da ga je taj Hrvat baš spasio. »Zar nije car tražio da se protestanti pokore tridentinskom koncilu, i zar ne bi car zaključke tridentinskoga koncila bio sproveo oružanom rukom, pošto je slomio prvi otpor, i ako zna sa kakvim uspjehom? Ima slučajeve gdje je dovoljno nešto malo, pa da brod potone ili da ostane na vodi; u takvim položajima društva, velika je stvar ako se nađe čovjek takve čvrstine, takve odlučnosti, i takve bezobzirnosti, kakav je bio Vlačić«⁴⁸⁾. Ali baš to, da je on, Hrvat, spasavao i valjda spasio njemački protestantizam, bit će životna tragika Vlačićeva.

2. POVJESNI RADOVI.

U svojoj dvofrontovskoj borbi Vlačić je neprestano radio, tražio historijske dokaze i razloge, prelistavao arhive i biblioteke i tako nakupio materijala više no ijedan protestant prije njega. Promjena u položaju protestanata u Njemačkoj nije značila definitivno otklanjanje vječite opasnosti od Rima. Ta je opasnost ostala sada i dalje. Na drugoj strani, nova crkva nije imala ni svoju dogmatiku sistematski razrađenu. Sporovi, sukobi i kolokvijumi su bili svako-

⁴⁸⁾ Twستنوڤ sud o Vlačiću, str. 11.